

[Heige Nielsen.]

er staten, der har den slags aftaler. Må jeg i det følgende forsøge at give en redegørelse vedrørende disse eksklusivbestemmelser.

Mange af statens overenskomster med denne bestemmelse henviser til Stauning-cirkulæret, og jeg forstår, at det ikke er det, det ærede medlem hr. Haunstrup Clemmensen er utilfreds med. Man kender disse eksklusivbestemmelser på et langt tidligere tidspunkt; allerede i 1912 kan man i kendelse nr. 82 fra den faste voldgiftsret se, at en arbejdsgiver er blevet dømt for ikke at overholde en sådan indgået eksklusivbestemmelse. Den faste voldgiftsret har senere gennem årene haft en række af disse sager til behandling, ligesom der ved andre domstole her i landet er truffet afgørelse vedrørende eksklusivbestemmelser.

Jeg er desværre ikke så velbevandret i dansk jura, at jeg med egne ord kan give et billede, der illustrerer, hvordan domstolene har behandlet disse sager; det vil jeg overlade til eksperter på området.

Professor Knud Illum siger i sin bog „Den kollektive arbejdsret“ noget herom. Det er i afsnittet om overenskomsternes gyldighed, hvor der på side 117 står følgende — jeg beder om tilladelse til at bringe et kort citat —:

„Ud fra almindelige retsgrundsætninger ville der navnlig kunne være tale om at anse bestemmelser i kollektive overenskomster om pligt for arbejdsgiveren til udelukkende eller fortrinsvis at beskæftige organiserede arbejdere eller for arbejderne til udelukkende beskæftigelse hos medlemmer af den modstående arbejdsgiverorganisation som ugyldige som en krænkelse af udenforståendes ret til adgang til erhverv eller arbejde. Som det senere vil blive omtalt i tredje hovedafsnit, er såvel den faste voldgiftsret som de ordinære domstole bestandig gået ud fra forudsætningen om sådanne eksklusiv- eller fortrinsaftalers gyldighed.“

Jeg tror med dette at have bevist lovligheden af sådanne aftaler; det er der heller ingen, der har bestridt, men jeg har blot med dette villet understrege, at det ikke er staten, der har opfundet disse aftaler. Jeg har her en stak af overenskomster omfattende en række private erhvervs- virk-

somheder; langt over tusinde virksomheder er underkastet disse bestemmelser. I disse virksomheder arbejder mange, mange tusinde arbejdere, og alle disse overenskomster indeholder eksklusivbestemmelser af en eller anden form, varierende fra at bestemme, at der kun må beskæftiges organiserede arbejdere til at bestemme, at arbejderne kun må arbejde hos medlemmer af en bestemt arbejdsgiverorganisation. Blandt disse overenskomster er der både overenskomster inden for Dansk Arbejdsgiverforenings område såvel som overenskomster uden for Dansk Arbejdsgiverforenings område. Dog skal det erkendes, at de færreste findes inden for Dansk Arbejdsgiverforenings område, idet Dansk Arbejdsgiverforenings love forbyder sine medlemmer at indgå på disse eksklusivbestemmelser. Det kan måske som en pudsighed nævnes, at der blandt disse overenskomster er én mellem porcelænsfabrikken Danmark og Keramisk Forbund — jeg tror, at det ærede medlem hr. Axel Kristensen vil nikke genkendende hertil. I denne overenskomsts § 14 hedder det bl. a., at hele det i virksomheden beskæftigede personale skal være medlem af Keramisk Forbund.

Som det sikkert vil være de fleste i denne sal bekendt, findes der ud over de skrevne overenskomster en meget lang række mundtlige, kutymemæssige aftaler, aftaler, der i fagretlig henseende er lige så gyldige og holdbare som de skrevne dokumenter. Det er over for mig oplyst fra Bryggeriarbejdernes Fagforening, at der mellem bryggeriet Carlsberg på den ene side og Bryggeriarbejdernes Fagforening på den anden side foreligger en sådan kutymemæssig aftale gående ud på, at Carlsberg ved ansættelse af ny arbejdskraft meddeler de nyantagne, at man meget gerne ser, at vedkommende bliver medlem af Bryggeriarbejdernes Fagforening. Denne aftale betyder, at der ikke arbejder uorganiserede bryggeriarbejdere på Carlsberg.

Ved en nærmere undersøgelse ser man altså, at disse eksklusivbestemmelser findes overalt i erhvervslivet, og det vil sikkert være utænkeligt, at staten ikke måtte indgå herpå, hvis man fra de pågældende forhandleres side, det være sig regeringen eller andre, kan se en overenskomstmæssig fordel heri.

Men det er ikke alene inden for erhvervs-